

Predmet: Zakon o bezbjednosti hrane

U Sl. Listu CG br.57/15 objavljen je Zakon o bezbjednosti hrane.

Odnosni Zakon je stupio na snagu 15.10.2015.godine.

I. Osnovne odredbe

1. Zakon se primjenjuje na sve faze propizvodnje, prerade i distribucije hrane i hrane za životinje.
2. Zakon se ne primjenjuje na:
 - primarnu proizvodnju hrane ili hrane za životinje za sopstvenu upotrebu u domaćinstvu;
 - primpremu, rukovanje ili skladištenje hrane koja služi za sopstvenu upotrebu u domaćinstvu ili hrane za životinje koja služi za ishranu životinja za proizvodnju hrane za sopstvenu upotrebu u domaćinstvu.
3. Pojam hrane
 - Hrana je svaka supstanca ili proizvod, prerađen, djelimično prerađen ili neprerađen koji je namjenjen za ishranu ljudi ili se može očekivati da će se koristiti za ishranu ljudi. Hrana obuhvata i piće, žvakaće gume i druge supstance uključujući i vodu koja se namjenski koristi, odnosno ugrađuje u hranu.
 - Hranom se ne smatraju: hrana za životinje, žive životinje, biljke prije žetve, berbe ili ubiranja plodova, medicinski propizvodi u skladu sa zakonom, kozmetički proizvodi u skladu sa posebnim propisom, duvan i duvanski propizvodi, narkotici i psihotropne supstance, rezidue i kontaminenti.
4. Subjekt u poslovanju hranom je pravno i fizičko lice ili preduzetnik koje je odgovorno za ispunjavanje propisanih uslova za hranu u okviru djelatnosti koju obavlja.
5. Hrana se prema porijeklu dijelu na hranu životinjskog i neživotinjskog porijekla.

II. Nadležni organi za bezbjednost hrane

1. Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja koje naročito:
 - predlaže politiku bezbjednosti hrane i hrane za životinje;
 - donosi propise za izvršavanje ovog Zakona;
 - donosi godišnje programe monitoringa;
 - organizuje sprovođenje službenih kontrola;
 - podnosi godišnji izvještaj o bezbjednosti hrane i hrane za životinje Vladi Crne Gore.
2. Organi uprave (fitosanitarna, veterinarska, Uprava za vode) naročito:
 - utvrđuju ispunjenost uslova i izdaju odobrenja za obavljanje djelatnosti u objektima za propizvodnju, preradu i distribuciju hrane i hrane za životinje;
 - registruje objekte za hranu i hranu za životinje;
 - vode centralni registar odobrenih i registrovanih objekata;
 - pripremaju i sprovode višegodišnji plan službenih kontrola;
 - pripremaju godišnje izvještaje o sprovođenju višegodišnjeg plana;
 - saraduju sa Evropskom komisijom.
3. Vlada Crne Gore u svrhu obezbjeđenja visokog nivoa zaštite zdravlja ljudi i efikasno preduzimanje mjera donosi bliže propise, a naročito o:

- mjerama za sprečavanje trovanja ljudi hranom;
- mjerama za sprečavanje štetnog uticaja hrane na zdravlje ljudi i životinja;
- načinu sprečavanja stavljanja na tržište hrane i hrane za životinje koja nije podesna za ishranu ljudi i životinja zbog sadržaja određenih kontaminanata.

III. Načela bezbjednosti hrane

1. Opšte načelo utvrđuje da se bezbjednost hrane, te hrane za životinje zasniva na obezbjeđenju visokog nivoa zaštite života i zdravlja ljudi, zaštite interesa potrošača, zaštite zdravlja i dobrobiti životinja, zdravlja bilja i zaštite životne sredine, te slobodnog kretanja hrane i hrane za životinje proizvedene i stavljene na tržište.
2. Načelo analize rizika je proces koji se sastoji u procjeni rizika, upravljanja rizikom i obavještanja o riziku.
3. Procjenu rizika mogu da vrše naučno-istraživačke ustanove za bezbjednost hrane.
4. Upravljanje rizikom se vrši obezbjeđenjem mjera preventive, nadzora i službene kontrole.
5. Saradnja sa drugim institucijama uključenim u sistem bezbjednosti hrane i hrane za životinje u zemlji i inostranstvu.
6. Predostrožnost predstavlja preduzimanje pouzdanog, utemeljenog i efikasnog sprovođenja postupaka i mjera u oblasti bezbjednosti hrane i hrane za životinje.
7. Zaštita interesa potrošača podrazumjeva da informacija o hrani na osnovu kojih se potrošač odlučuje o konzumiranju moraju biti potpune i tačne radi zaštite potrošača i sprečavanja prevare ili obmane, izmjene sastava hrane, te dovođenje potrošača u zabludu.
8. Transparentnost se najčešće ogleda u sprovođenju javnih rasprava prilikom pripreme propisa.
9. Obavještanje javnosti podrazumjeva i dužnost ministarstva da istu bez odlaganja obavjesti o vrsti hrane ili hrane za životinje ako postoji rizik koji ona predstavlja kao i o mjerama koje se preduzimaju ili će se preduzeti za sprečavanje, smanjivanje ili uklanjanje tog rizika.

IV. Uvoz i izvoz

1. Hrana i hrana za životinje koja se uvozi mora ispunjavati uslove utvrđene zakonom, odnosno ekvivalentne zakone koje primjenjuje organ uprave.
2. Hrana ili hrana za životinje koja se izvozi i reeksportuje mora ispunjavati uslove utvrđene zakonom.

V. Opšti zahtjevi za bezbjednost hrane

1. Zabranjeno je staviti na tržište hranu koja nije bezbjedna, odnosno koja je štetna za zdravlje ljudi ili nije pogodna za ishranu ljudi.
2. Prilikom utvrđivanja bezbjednosti hrane u obzir se uzima više elemenata saglasno propisima koje donosi Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja.
3. Zabranjeno je na tržište stavljati hranu ili hranu za životinje koja nije bezbjedna.
4. Prezentacija hrane i hrane za životinje oznakama reklamiranja i sl. ne smije potrošača dovesti u zabludu.
5. Ako postoji sumnja u bezbjednost hrane ili hrane za životinje Ministarstvo će ograničiti ili povući sa tržišta istu.
6. Subjekt u poslovanju hranom dužan je obezbjeđiti ispunjenost zahtjeva u poslovanju hranom ili hranom za životinje.

7. Subjekat u poslovanju hranom ili hranom za životinje koji obavlja djelatnost prodaje na malo ili distribucije dužan je bez odlaganja pokrenuti postupak povlačenja sa tržišta hrane koja ne ispunjava propisane zahtjeve.
8. Subjekat u poslovanju hranom ili hranom za životinje odgovara za štetu koju je prouzrokovalo hranom ili hranom za životinje u skladu sa opštim propisima o odgovornosti za štetu.

VI. Sistem brzog uzbunjivanja i obavještanja

1. Isti je ustanovljen kao informacijski sistem od strane Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja.
2. Prema prirodi i stepenu rizika hrane ili hrane za životinje po zdravlje ljudi i životinja, životnu sredinu i sl. naređuje se sprovođenje jedne ili više mjera:
 - za hranu domaćeg porijekla (primjena zabrane stavljanja na tržište ili upotrebu, posebni uslovi za postupanje, druge mjere)
 - za hranu iz uvoza (zabrana uvoza, posebne mjere za postupanje, druge mjere)
3. Ako je nastupila krizna situacija direktni ili indirektni rizik po zdravlje ljudi, odnosno životinja primjenjuju se mjere utvrđene Opštim kriznim planom mjera koje donosi Vlada Crne Gore.

VII. Uslovi za stavljanje hrane i hrane za životinje na tržište

1. Subjekat u poslovanju hranom naročito:
 - primarno je odgovoran za bezbjednost hrane (u svim fazama proizvodnje, prerade, obrade i distribucije)
 - za hranu koja se ne može bezbjedno čuvati održava hladni lanac-stabilnost propisane temperature
 - primjenjuje postupke HACCP
 - primjenjuje uputstva za dobru praksu u lancu hrane za primjenu principa HACCP
2. U svim fazama obezbjedi zahtjeve za higijenu hrane propisane ovim zakonom.
3. Obezbjedi ličnu higijenu lica koja obavljaju poslove rukovanja hranom.
4. Obezbjedi obuku zaposlenih (kursevi, informativne kampanje i sl.).
5. Ustanovi, primjenjuje i kontinuirano održava postupke zasnovane na principima HACCP.
6. Da na tržište stavlja samo hranu koja ispunjava uslove propisane mikrobiološkim kriterijumima.
7. Da uklanja površinske kontaminante vodom za piće odnosno čistom vodom i supstancama koje su dozvoljene za smanjivanje površinske kontaminacije.
8. Da djelatnost proizvodnje, prerade i distribucije hrane obavlja samo u registrovanim objektima.
9. Da za obavljanje djelatnosti u registrovanom objektu mora imati odobrenje.
10. Da potrošača informiše o hrani u odnosu na zdravstvene, ekonomske, socijalne i druge okolnosti.
11. Da u poslovanju ne smije pružati informacije koje potrošača mogu dovesti u zabludu.
12. Da koristi samo aditive utvrđene propisom Vlade CG.
13. Da novu hranu stavlja na tržište saglasno listi ove hrane utvrđene propisom Vlade CG.

VIII. Posebna pravila za hranu za životinje

1. Primjenjuju se za sve faze proizvodnje, prerade i distribucije.

2. Držalac životinja dužan je da primjenjuje dobru praksu za ishranu životinja.
3. Držalac životinja dužan je da provodi propisane zahtjeve za higijenu životinja.
4. Na tržište se može staviti samo hrana za životinje koja je bezbjedna.

IX. Službene kontrole

1. Službenim kontrolama se potvrđuje ispunjenost propisanih zahtjeva za hranu ili hranu za životinje.
2. Pravila i način vršenja službene kontrole propisuje Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja.
3. Kontrolne metode su: inspekcija, monitoring, nadzor, verifikacija, revizija, uzimanje uzoraka, laboratorijska istraživanja i sl.
4. Službene kontrola nad sprovođenjem ovog zakona koje se odnose na monitoring, verifikaciju uslova, reviziju i uzorkovanje vrši nadležni organ uprave.
5. Službene kontrole koje se odnose na inspekcijski nadzor vrši organ uprave preko inspektora za hranu, službeni veterinar na granici, odnosno fitosanitarni inspektor.
6. Službene kontrole sprovode se redovno, sa odgovarajućom učestalošću, na osnovu analize rizika.
7. Službene kontrole vrše se prema procjenama koje sadrže uputstva za lica koja ih vrše.
8. Lice koje vrši službenu kontrolu ne smije podatke do kojih je došao tokom obavljanja službene kontrole, a koji su po svojoj prirodi službena tajna saopštavati javnosti i putem medija, odnosno obavještavati javnost ako predstavljaju rizik.
9. Uzroci uzeti u službenim kontrolama dostavljaju se ovlašćenoj laboratoriji.

X. Službene kontrole pri uvozu hrane i hrane za životinje

1. Hrana i hrana za životinje može se uvoziti u CG samo preko određenih graničnih inspekcijskih mjesta na kojima je ustanovljen veterinarski nadzor.
2. Nadležni carinski organ ne smije dozvoliti unos, odnosno ulaz ili promet u slobodnim zonama hrane bez potvrde graničnog inspektora.
3. Ako hrana ili hrana za životinje ne ispunjava zahtjeve utvrđene zakonom granični inspektor određuje službeno zadržavanje pošiljke i naređuje provođenje pojedinih od propisanih mjera.

XI. Naknade

1. Budžetom CG se obezbjeđuju sredstva za laboratorijska ispitivanja i službeno uzorkovanje na osnovu godišnjeg plana službene kontrole.
2. Subjekti u poslovanju hranom ili hranom za životinje plaćaju naknadu za izdavanje rješenja o ispunjavanju uslova za obavljanje djelatnosti u objektima koji se odboravaju, odnosno registruju.
3. Kriterijume za određivanje i visinu naknade propisuje Vlada CG.

XII. Planovi kontrole

1. Višegodišnje planove donosi Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja.
2. Praćenje bezbjednosti hrane i hrane za životinje (monitoring) vrše organi uprave na osnovu programa ministarstva.

XIII. Nadzor

1. Nad sprovođenjem ovog zakona i propisa donijetih na osnovu ovog zakona vrši Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja.
2. Inspektori (za hranu, granični službeni veterinar, granični fitosanitarni inspektor) u poslovima nadzora imaju prava i obaveze utvrđene zakonom.
3. Pored upravnih mjera utvrđenih zakonom inspektori su ovlašćeni da izreknu i niz mjera utvrđenih drugim zakonima.

XIV. Kaznene odredbe

1. Za prekršaje pravnog lica propisano je ukupno 33 prekršajnih novčanih kazni u rasponu od 500 - 20 000€.
2. Za iste prekršaje propisane su i novčane kazne za fizičko lice i odgovorno lice u pravnom licu u rasponu od 30 - 2 000€.
3. Za iste prekršaje propisane su i novačne kazne za preduzetnike u rasponu od 150- 6 000€.

XV. Prelazne i završne odredbe

1. Niz podzakonskih akata za sprovođenje ovog zakona donijeće se u roku od 6 mjeseci tj. do 15.04.2016.godine.
2. Niz podzakonskih akata donijeće se u roku od 4 godine od stupanja na snagu ovog zakona (tj. do 15.10.2019.godine).
3. Subjekti u poslovanju hranom u svima fazama proizvodnje, prerade i distribucije koji su do 15.10.2015.godine obavljali djelatnost na osnovu odobrenja, dužni su podnijeti zahtjev za izdavanje odobrenja u roku od 60 dana od dana prijema obavještenja organa uprave o kategorizaciji obejka.
4. Ako je objekat subjekta u poslovanju hranom razvrstan:
 - u kategoriju I, na osnovu izvještaja o procjeni stanja, dobiće odobrenje za obavljanje djelatnosti u roku od 30 dana od dana podnošenja zahtjeva od prijema obavještenja kojim je izvršena kategorizacija;
 - u kategoriji II na osnovu izvještaja o procjeni stanja, dobiće privremeno odobrenje za obavljanje djelatnosti na rok od 6 mjeseci, u roku od 30 dana od dana podnošenja zahtjeva od prijema obavještenja kojim je izvršena kategorizacija;
 - u kategoriju III na osnovu izvještaja o procjeni stanja, zbog utvrđenih neusaglašenosti većih obima kada je dužan da u roku odd 180 dana od dana dobijanja obavještenja podnose zahtjev za izdavanje privremenog odobrenja i plan za otklanjanje neusaglašenosti.
5. Subjekti u poslovanju hranom i hranom za životinje koji su bili odobreni, a obavljaju djelatnost koja podleže registraciji, u skladu sa ovim zakonom, i koji su upisani u registar do 15.10.2015.godine dužni su da podnesu zahtjev za registraciju 60 dana od dana stupanja na snagu propisa iz čl.48 st.2 ovog zakona (do kraja 2019.godine).
6. Određene službene kontrole vršiće se tek od dana pristupanja CG Evropskoj uniji.
7. Sa 15.10.2015.godine prestaje da važi:
 - Zakon o bezbjednosti hrane (Sl. List CG br.14/07)
 - Zakon o zdravstvenom nadzoru nad životnim namirnicama i predmetima opšte upotrebe (Sl. List SRCG br.26/73)
 - Odredbe čl.112-115 Zakona o veterinarstvu (Sl. List CG br.30/12)
 - A prestaje primjena odredaba o zdravstvenoj ispravnosti životnih namirnica i predmeta opšte upotrebe koje se odnose na životne namirnice (Sl. List SFRJ br.53/91)

XVI. Napomena

U kontekstu ovog zakona vrijedi imati u vidu i sledeće relevantne zakone:

- o zaštiti potrošača (Sl. List CG br.2/14, 6/14, 43/15)
- o veterinarstvu (Sl. List CG br.30/12, 48/15)
- o sredstvima zaštite bilja (Sl. List CG br.51/08, 40/11, 18/14)
- o sistemu bezbjednosti proizvoda (Sl. List CG br.48/08)
- o nadzoru proizvoda na tržištu (Sl. List CG br.33/14)

Pripremio:

Begović Branislav, pravni savjetnik